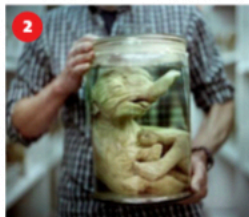

I magasinet. Del 2

Bo Delling med en verklig raritet, en pungvarg som kom till Sverige för 140 år sedan. Pungvargen är utrotad sedan länge.

Foto: Thomas Karlsson

1 Mörkret i Naturhistoriska riksmuseets källare skyddar vätsamlingarna.
2 Ett elefantfoster från 1734.
3 En apa av arten *Simia vulgaris*.
4 En groda, en ödla, en skink och en orm är några av alla djur i vätsamlingarna.

Foto: Thomas Karlsson

Omistliga samlingar göms i mörkret

Varghunden i sprit är den enda i sitt slag. Det är därför den förvaras i Naturhistoriska riksmuseets alla heligaste utrymmen. Här är det becksvalt för det mesta för att dyrgriparna inte ska förstöras.

● På dörren står det "OMISTLIGA SAMLINGAR" och det är inte utan att det är med viss – för att inte säga enorm – vördnad vi går in i det magasin som ligger längst bort på källarplanet i Naturhistoriska riksmuseet innanför en gigantisk stäldörr.

Omistligt är innehållet i den knappt halvmeterhög glasburken som står på en av hyllorna; ett elefantfoster från 1734 (möjligan ännu tidigare). Glasburken, som förutom fostret är fylld med sprit ända upp till kanten, ingår i det som kallas Museum Adolphi Friderici, uppkallad efter Adolf Fredrik, svensk kung 1751–1771.

I kungens samling finns inte enbart elefantfostret utan även flera andra däggdjur som gnagare, ett hältjur, en tvåtåg sängängare, le-

murer, apor plus fåglar, fiskar, ormar, grodor och ödlor i stor mängd.

Den kungliga samlingen, som förmodligen grundades på Ulriksdals slott på 1750-talet, flyttades senare till Drottningholms slott innan den kom till Naturhistoriska riksmuseet via Vetenskapsakademiens samlingar.

Nu var det inte bara Adolf Fredrik som var naturaliesamlare. Det var status att ha ett naturaliekabinett på 1700-talet och en holländsk apotekare, Albert Seba hade som bissyssa att förse adelsmän och kungligheter med objekt.

Det var just i Adolf Fredriks samling Carl von Linné botaniserade och det är inte svårt att känna historiens vingslag när vi står mitt bland de omistliga föremålen. Men långt ifrån allt är så gammalt som elefantfostret, ormarna och den vackra apan av arten *Simia vulgaris*.

På en annan hylla står en ellipsformad behållare med gulaktig vätska och ett djur som man inte

längre kan se i livet. Det är en *Thylacinus cynocephalus*, en pungvarg, som har legat i sprit sedan den kom hit från London Zoo 1879. Det finns endast åtta uppstoppade exemplar av detta utrotade djur i hela världen och Naturhistoriska riksmuseets exemplar är unikt eftersom det är det enda som är bevarat i sin helhet.

– När det gäller däggdjur och fåglar är det vanligast att man preparerar skinn och skelett och bevarar var för sig som torra preparat, säger Bo Delling, intendent och föreståndare för vätsamlingarna på Naturhistoriska riksmuseet.

Vätsamling betyder att föremålen förvaras i sprit och det är ingen liten samling det handlar om. Från osorterade samlingar med hundratals insekter i glasburkar av samma storlek som man köper lingonsylt i till ett flera meter långt rostfritt kärl för de största djuren. Dessa går inte att se eftersom kärlet är försett med lock. Under det döjer sig en mal, och flera rockor, marulkar, hajar klumpfiskar med mera.

Fisk utgör en stor del av vätsamlingen, både relativt nyfångad, ett halvdussin sikar fångade 2012 och fiskar av varierande storlek som legat i sprit i närmare 250 år. Här finns en *Glyptocephalus cynoglossus* (Mareflundra eller rödtunga), från Skarekilen utanför Strömstad. På etiketten kan man läsa att den fångades 26 mars 1888 av Hansson.

På en hylla med kanske inte omistliga, men väl ovanliga, föremål står en valrossbaby, intill, i en något mindre burk, en pingvin. På hyllan ovanför står en glasburk med en jättelik klump som ser ut som en väl jäst vetedeg. Det visar sig vara ett hjärta från en nordlig näbbval.

Här finns också en av Bo Delling's favoriter, en *Psephurus gladius* (svärdstör), infångad i Jangtsekiang nära Nankin 15 februari 1920.

– Den lär vara utrotad. Senast någon såg en svärdstör var 2003, säger Delling.

En annan ovanlig fisk om än inte utrotad är vägmäran, som lever

på flera hundra meters djup. Det fastnade i en räkrälp på västkusten i april 2011. Exemplet är här i magasinet är ovanligt sättillvida att det är i ovanligt gott skick.

Djuren i vätmagasinet där temperaturen pendlar mellan 15 och 17 grader, ligger i sprit, 70-procentig etanol utspädd med destillerat vatten. Naturligtvis dunstar vätskan efter hand hur tätt locken på behållarna än sätts på, men då fylls det på. Att vätskan på sina håll är gul beror på att fett från djuren avskivats, men det är inte aktuellt att hålla ut den gula vätskan och byta den mot klar.

– Nej, det är bra att spara lite för den kemiska balansens skull, säger Bo Delling innan vi lämnar magasinet med de omistliga föremålen. Han släcker lyset så att det är becksvalt runt elefantfostret, apan, ekornen och alla de andra omistliga föremålen.

Eva-Karin Gyllenberg
eva-karin.gyllenberg@dn.se